

УДК 37.016:81'243](091):[378.4:62](477.83-25)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-77>

Галина ЗАЛУЦЬКА,
orcid.org/0000-0002-0496-1429
старший викладач кафедри іноземних мов
Національного університету «Львівська політехніка»
(Львів, Україна) *halynai1@gmail.com*

ІСТОРИЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» У 1816 – 1939 рр.

У статті представлено історію викладання іноземних мов у Національному університеті «Львівська політехніка» від початків його існування і до початку Другої світової війни (1816-1939), досліджено викладацький склад та методику викладання. З'ясовано, що початки викладання іноземної мови у Львівській політехніці сягають часів заснування Реальної школи у 1816-1817 рр., де окрім технічних дисциплін, що викладали державною мовою – німецькою, запровадили вивчення, французької та італійської мов. У створеній в 1844 р. Технічній академії існували курси іноземної мови: французької та італійської, а згодом і англійської. Оскільки академія не мала відповідних власних кадрів, то залучала до викладання працівників інших навчальних закладів, зокрема Львівського університету. Встановлено, що у австро-угорський період (1816-1918) викладачі іноземної мови читали курси лекцій, які охоплювали як теоретичне й практичне вивчення мови (граматико-перекладний і прямий методи викладання), так і історію літератури, часто з виокремленим дослідженням творчості одного автора. У польський період (з 20-х рр. ХХ ст.) іноземна мова стала обов'язковим предметом на I і II курсах Львівської політехніки на напрямках: математичному, фізичному, накресної геометрії та хімічному. Студенти мали можливість вивчати: англійську, італійську, німецьку, французьку, чи російську мову. На викладання іноземної мови було передбачено чотири години на тиждень: дві години на лекції та дві години на практичні заняття, у обох семестрах. Цей період характеризується впровадженням нових методів викладання (лінгафонний метод), а також зміною гендерної політики (у 1924/1925 н. р. серед викладачів іноземної мови вперше з'явилася жінка).

Ключові слова: іноземна мова, Львівська політехніка, англійська мова, німецька мова, французька мова.

Halyna ZALUTSKA,
orcid.org/0000-0002-0496-1429
Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
Lviv Polytechnic National University
(Lviv, Ukraine) *halynai1@gmail.com*

HISTORY OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING AT LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY IN 1816 – 1939

The history of foreign languages teaching at Lviv Polytechnic National University from the beginning of its existence until the beginning of World War II (1816-1939), the teaching staff and methods of teaching are presented in the article. It was found that the beginnings of foreign languages teaching at Lviv Polytechnic date back to the founding of the Real School in 1816-1817, where in addition to technical disciplines taught in the state language at that time it was German, introduced the study of French and Italian. The Technical Academy, founded in 1844, had foreign language courses: French and Italian, and later English. As the academy did not have its own staff, it recruited employees from other educational institutions, including Lviv University. It is established that in the Austro-Hungarian period (1816-1918) foreign languages teachers gave lectures that covered both theoretical and practical study of the language (grammar-translation and direct teaching methods) and the history of literature, often with a separate study of one author. During the Polish period (from the 1920s), a foreign language became a compulsory subject for the first and second year students of Lviv Polytechnic in the following areas: mathematics, physics, cross geometry and chemistry. Students had the opportunity to study: English, Italian, German, French or Russian. Four hours a week were provided for teaching a foreign language: two hours for lectures and two hours for practical classes in both semesters. This period is characterized by the introducing of new teaching methods (language method), as well as changes in gender policy (in 1924/1925, a woman first appeared among foreign language teachers).

Key words: foreign language, Lviv Polytechnic, English language, German language, French language.

Постановка проблеми. Навчання іноземної мови завжди було важливою складовою вищої освіти, зокрема й технічної. Історія викладання іноземної мови у Національному університеті «Львівська політехніка» дозволяє простежити еволюцію європейської системи викладання іноземної мови у вищому технічному закладі у XIX – пер. пол. XX ст. Інтерес до теми покликаний і тим, що ця тематика практично не порушувалася у продовж останніх десятиліть й досі залишається малодослідженою сторінкою історії Львівської політехніки.

Аналіз досліджень. Дослідженню історії заснування та розвитку Національного університету «Львівська політехніка» присвячено чимало праць, як українських дослідників, так і науковців інших країн, зокрема Польщі. Серед них варто згадати праці групи польських науковців під керівництвом Р. Шевальського, а також українських вчених М. Буцка і В. Кипаренка. Серед найновіших вирізняються великим обсягом фактажу та ґрунтовністю досліджень роботи О. Шишки, Г. Дітхена, Р. Кузьміна, Ю. Курдини, Р. Мельника, А. Гелеш. Тематика викладання іноземних мов у Львівській політехніці, однак, залишається мало висвітленою у згаданих працях. Фактично єдиним дослідженням, що містить цілісну інформацію про викладання іноземної мови у Львівській політехніці є дослідження Т. Лещука, проте воно обіймає дані про Кафедру іноземних мов щойно від періоду Другої світової війни.

Мета статті. Висвітлити історію викладання іноземних мов у Національному університеті «Львівська політехніка» від початків його існування і до початку Другої світової війни (1816-1939), розглянути постаті викладачів, а також окреслити методику викладання.

Виклад основного матеріалу. Після заснування у Львові Реальної трирічної школи у 1816-1817 рр. окрім технічних дисциплін які викладали державною мовою – німецькою, тут запровадили вивчення іноземних мов: французької та італійської. Упродовж перших трьох років існування школи, на I році учні вивчали німецьку мову (граматика і письмо – 3 год. на тиждень) та французьку (5 год.), а також читання (1 год.). На II році передбачалися заняття з німецької граматики і письма (2 год.), французької (3 год.) і італійської мови (2 год.). На III році вивчали французьку (1 год.) та італійську (5 год.) мови. Навчали іноземної мови у школі викладачі запрошені із інших навчальних закладів. Зокрема італійську викладав префект львівської Академічної гімназії Йозеф Шлік, а французьку – вчитель іноземної мови Ста-

нової академії Карл фон Ройсс. Вони отримували заробітну плату: 300 зл. і 400 зл відповідно. Внаслідок змін у 1817/1818 н. р. учні Реальної школи вивчали як іноземну французьку мову (4 год.), а також державну – німецьку (2 год.) та «регіональну» – польську (3 год.). Останню викладав Якуб Гжимала-Сласький, за що отримував 400 зл. (Zajączkowski, 1894: 10-11, 13-14).

Реорганізаційні зміни 1825 р., однак, не дозволили реалізувати плани викладання у школі іноземної мови: упродовж наступного десятиліття відбувалися заняття лише з німецької мови і щойно з 1835 р. відновлено вивчення польської мови. (Zajączkowski, 1894: 26).

Чергова реорганізація навчального закладу і створення у 1844 р. на його основі Цісарсько-королівської технічної академії з двома відділами (технічним і торговим) та дворічною Реальною школою, дозволили на певний поступ у цьому напрямку. У реальній школі відновили навчання іноземної мови на I і II році: італійської (3 год.), французької (3 год.), а також німецької (3 год.) і польської (2 год.). На торговому відділі академії створили для обидвох відділів курси іноземної мови: французької (3 год.) та італійської (3 год.), а також державної (німецької). Зарплатня вчителів іноземної мови становила 600 зл. (Szewalski, 1993: 6). На першому і другому курсі академії також ввели обов'язкові іспити з іноземної мови. У 1847/1848 н. р. німецьку мову викладав Карл Лянґнер (зарплатня: 800 зл.), польську – Ян Щепанський (400 зл.), французьку – Карл Пехорський (600 зл.), а італійську – доктор філософії Ян Шокліх (600 зл.). (Zajączkowski, 1894: 36; 38-39).

Події «Весни народів» перервали навчання у академії і з його відновленням у 1851 р. на Торговому відділі поновили курси іноземної мови. З 1853/1854 н. р. на I і II році реальної школи відновлено заняття з французької та італійської мов. (Zajączkowski, 1894: 54). У 1866 р. керівництво Технічної академії у проекті розбудови навчального закладу пропонувало уряду створити сім лекторіїв іноземної мови, зокрема англійської, італійської, німецької, французької та польської, однак ці плани не були втілені (Szewalski, 1993: 17).

Певні зміни, що стосувалися проблематики викладання іноземної мови відбулися щойно у жовтні 1870 р., коли внаслідок нової реорганізації мовою викладання у академії офіційно стала польська. У 1872 р. затверджено тимчасові правила внутрішнього устрою Технічної академії, завдяки яким відомо, що у літньому семестрі 1873 р. на I і II курсі торгового відділу вивчали як іноземну французьку та італійську мови. Заняття з фран-

цузької відбувалися тричі на тиждень: у понеділок і суботу (14.00-15.00) та середу (10.00-11.00). Лектором був Ян Амборський, який викладав цю мову у львівському Цісарсько-королівському університеті ім. Франца І. Заняття з італійської мови проводив професор Франц Штіглер по понеділках, четвергах і п'ятницях (15.00-16.00) (Program, 1873: 12, 14).

У другій половині 70-х рр. XIX ст. студенти Технічної академії вивчали державну мову (німецьку) і офіційну мову коронного краю, якою вважалася польська. Німецьку викладав професор Цісарсько-королівської вищої гімназії ім. Франца Йосифа, приват-доцент німецької мови і історії німецької літератури Едвард Гамерський, а польську – доктор філософії, надзвичайний професор львівського Університету ім. Франца І, приват-доцент польської мови і історії польської літератури Роман Пілят (Program, 1876: 23). Програма навчання передбачала 2 год. на тиждень німецької мови (згодом збільшено до 3 год.) і історії літератури у першому семестрі. Йшлося, зокрема, про вивчення творчості Йоганна Вольфганга фон Гете на прикладі його трагедії «Егмонт» та Фрідріха Шиллера і його трагедії «Марія Стюарт». Польську вивчали у меншому обсязі: 1 год. на тиждень у першому семестрі. Разом із мовою вивчали історію польської літератури на прикладі аналізу поеми «Марія» Антонія Мальчевського (Program, 1877: 35), (Program, 1878: 52).

У 1876/1877 н. р. у Технічній академії викладали й англійську та французьку мови. Курс англійської вів вчитель англійської мови Юзеф Кропівницький, а французької – лектор Львівського університету Ян Амборський. (Program, 1876: 46).

Вивчення мов, як державної, так і іноземної, вважалося додатком до основного навчання, тому ці заняття навіть не були вміщені у розклад занять і дисциплін, що публікувався у щорічнику Технічної академії. Оскільки молодий технічний вуз не мав відповідних кадрів, то часто запрошував для викладання працівників університету, чи вчителів гімназій. Не існувало централізовано затверджених програм навчання: кожен викладач пропонував власний курс лекцій, який міг охоплювати як теоретичне й практичне вивчення мови, так і історію літератури, часто з виокремленим дослідженням творчості одного автора. Тобто лектори використовували, як і граматику-перекладну методику викладання іноземної мови, так і більш прогресивний, – прямий метод викладання.

З огляду на значення іноземної мови для вищої освіти, на початку 80-х років керівництво Цісар-

сько-королівської політехнічної школи збільшило кількість годин її викладання. Зокрема у 1881/1882 та 1883/1884 н. рр. французьку мову Ян Амборський викладав три години щотижнево у першому і другому семестрах. У першому семестрі студенти вивчали теорію мови з відповідними практичними заняттями, у другому ж семестрі упродовж двох годин продовжували вивчення теорії мови, а також вивчали одну годину на тиждень історію французької літератури на прикладі творів драматурга Жана Франсуа Реньяра («Гравець», «Єдиний спадкоємець») та Алексіса Пірона («Метроманія, або Поет»). З часом курс французької мови було розділено на вищий і нижчий рівні, які вивчали упродовж двох семестрів. На нижчому освоювали теоретичні і практичні засади мови (1884/1885), а на вищому (1886/1887) ознайомлювалися з класичними авторами (2 год.) та науковою літературою з поглибленим вивченням термінології (1 год.). (Program, 1881: 35), (Program, 1883: 38), (Program, 1885: 52).

Також у 80-х збільшили викладання англійської мови до двох годин на тиждень в обох семестрах. Викладач Юзеф Кропівницький навчав студентів основ вимови англійської із відповідними практичними заняттями. (Program, 1883: 38).

У цей же період зросла і кількість годин навчання державної мови (німецької) до чотирьох годин на тиждень у двох семестрах. У 1885/1886 н. р. її викладав доктор філософії, викладач гімназії ім. Франца Йосифа Альберт Зіппер. Його курс передбачав практичні заняття з німецької мови (зокрема переклад з польської на німецьку, діалоги) (2 год.) та вивчення німецької літератури XVIII-XIX ст. (2 год.). (Program, 1885: 51-52), (Program, 1887: 52).

Початок 90-х приніс певні зміни у викладанні іноземної мови у Політехнічній школі. У 1893 р. на допомогу Юзефові Кропівницькому у викладанні англійської мови призначили Кароля Фірлея-Белянського. (Program, 1893: 71, 88). У 1894 р. кількість годин англійської мови збільшено до трьох щотижня, а навчав студентів самостійно Кароль Фірлей-Белянський, якому до зарплатні Політехнічна школа виділила додатково 300 зл. на рік. (Program, 1893: 71, 88), (Program, 1894: 75, 111). У 1895 р. курс англійської мови розділено на дві частини: I курс (2 год. щотижня в обох семестрах) читав Кароль Фірлей-Белянський, а II курс (1 год. щотижня в обох семестрах) – Юзеф Кропівницький. (Program, 1895: 73). Упродовж 1897–1906 рр. обидва курси (по 2 год. щотижня) читав Юзеф Кропівницький (Program, 1897: 76).

Важливим нововведенням стало також впровадження курсу ще однієї іноземної мови – італій-

ської, який доручили читати Казимирові Конінському. Викладач за окремих гонорар читав лекції – три години щотижня у двох семестрах. (Program, 1895: 73).

Початок ХХ ст. ознаменувався поділом лекторію з французької мови на I і II (кожен по 2 год. щотижня), які читав багаторічний лектор Ян Амборський. (Program, 1902: 38). У 1903/1904 н. р. лекторію німецької мови також було поділено на дві частини по дві години щотижня впродовж двох семестрів. Перший (легший рівень) передбачав вивчення граматики і лексики, діалогів, а другий (складніший) – практичні письмові вправи, діалоги, а також вивчення визначних творів новітньої літератури. Обидва лекторії читав доктор філософії, професор Цісарсько-королівської II гімназії, член екзаменаційної комісії для кандидатів на вчителів народних шкіл Альберт Зіппер (Program, 1903: 40). Врешті у 1904/1905 н. р. лекторію італійської мови було розділено на I і II (по 2 год. на тиждень кожен, упродовж двох семестрів), який викладав лектор Ягеллонського університету, судовий перекладач з італійської та французької мов Казимир Конінський (Program, 1904: 38).

У 1906 р. помер довголітній лектор англійської мови Юзеф Кропівницький і його замінив Едмунд Нагановський. (Program, 1909: 47). Новий викладач на I лекторії викладав практичну граматику за власним методом, використовуючи вправи з граматики Г. Бергера, а на II лекторії пропонував студентам продовження першого курсу (1 год.) та аналіз твору «Шекспір в оповіданнях для молоді» Чарльза і Мері Лем, а також вправи з діалогами (1 год.). (Program, 1912: 60-61).

Тоді ж відбулися зміни у викладанні французької мови: лектора Яна Амборського замінив спочатку Моріс Дюваль (1906/1907), а пізніше Альфред Бігне (1909/1910) та доктор філософії, професор I реальної школи у Львові Станіслав Венцковський (1911/1912). (Program, 1906: 40), (Program, 1909: 47), (Program, 1911: 95). Отже, станом на 1912 р. у Політехнічній школі вивчали німецьку (I і II лекторій, Альберт Зіппер), англійську мову (I і II лекторій, вакантна посада), французьку (I і II лекторій, Станіслав Венцковський) та італійську (I і II лекторій, Казимир Конінський).

Події Першої світової війни і наступне польсько-українське протистояння у Східній Галичині спричинилися до тривалої перерви у навчальному процесі у Львівській політехніці. Після відновлення навчання у 20-х рр. іноземна мова відповідно до нової програми навчання стала обов'язковим предметом на I і II курсах напрямків: математичному, фізичному, накресної геометрії та хіміч-

ному. Попри зміну державності з австро-угорської на польську у Львівській політехніці намагалися зберегти попередню систему вивчення іноземної мови, хоча були і певні нововведення. Внаслідок нових геополітичних реалій з'явився лекторій російської мови. Студенти вивчали за вибором: англійську, італійську, німецьку, французьку, російську мови. Заняття у першому та другому семестрах тривали чотири години на тиждень: дві години лекції і дві години практичні. У той час, як і у попередній період не існувало спеціальної кафедри іноземних мов і її навчали окремі лектори. Варто зазначити, що спостерігалася значна плінність кадрів серед викладачів іноземної мови. Якщо із викладанням німецької мови (I і II лекторій), лектором якої тривалий час був Мечислав Залевський, не було значних труднощів, то з іншими іноземними мовами ситуація була складнішою. Зокрема, у 1921/1922 н. р. англійську (I і II лекторій) викладав Чарльз Ірвін, а французьку (I і II лекторій) – Андре Люро (Program, 1921: 31). Однак уже наступного навчального року були вакантними посади лектора французької, італійської, російської мов (I і II лекторій) (Program, 1922: 142), а у 1923/1924 н. р. не було постійного викладача англійської, італійської, французької та російської мов (Program, 1923: 152). У Львівській політехніці також вивчали як державну польську мову і літературу. Її лектором був доктор філософії, професор VI гімназії Юліуш Баліцький (Program, 1923: 152-153).

У 1924/1925 н. р. серед викладачів іноземної мови у Львівській політехніці вперше з'явилася жінка: курс французької мови читала докторка філософії, професорка гімназії ім. королеви Ядвіги Яніна Легнерт. Цього ж навчального року лектором англійської мови був Еміль Шумський, німецької – Мечислав Залевський, а посади лекторів італійської й російської були вакантними (Program, 1924: 156). У 1925/1926 н. р. на допомогу Яніні Легнерт (читала I курс французької мови) призначили Густава Тестарт-Обальського (II курс французької мови), а Мечислава Залевського на посаді лектора німецької мови замінив Олександр Домбровський (I і II лекторій) (Program, 1925: 187).

На початку 30-х рр. у Львівській політехніці, у зв'язку із реорганізацією навчального процесу, були тимчасово ліквідовані лекторії з іноземної мови, які існували ще з часів австрійської системи освіти. Такий висновок, зокрема, можна зробити із повідомлення її керівництва у вказівках для студентів, котрі вступають на навчання до Львівської політехніки. Зокрема їх заохочували відвідувати

заняття з іноземних мов: французької, німецької, англійської та італійської у львівському Університеті ім. Яна Казимира (сучасний ЛНУ ім. І. Франка) (Program, 1932: 11). Натомість у Львівській політехніці організовували курси іноземної мови, зокрема у 1932 р. при бібліотеці Львівської політехніки проводили курси англійської та французької мови за методом лінгафону, що було у той час передовим методом вивчення іноземних мов (Program, 1932: 260). Він полягав на вивченні мови за допомогою підручника та записаних на платівках лекцій, які слухали за допомогою грамофону. Такі курси у 20-30 рр. організував на території Польщі, зокрема відділ лондонського Лінгафонного інституту (Linguaphone, 1928). З жовтня 1932 р. і до кінця січня 1933 р. курси англійської мови організувало й Товариство асистентів Львівської політехніки (Program, 1933: 257).

Згодом ситуація з вивченням іноземних мов покращилася, зокрема з другої половини 30-х рр. у Львівській політехніці знову відновили лекції з іноземної мови. На факультеті сухопутної і водної інженерії на I курсі викладали іноземну мову (англійську, німецьку і французьку), заняття з якої могли відвідувати студенти усіх факультетів і курсів Львівської політехніки. Французьку мову викладав доктор філософії Казимир Ярецький, німецьку – доктор філософії Ян Пишковський, а англійську – доктор філософії Еміль Шумський (Program, 1937: 20). Керівництво політехніки також заохочувало студентів відвідувати заняття з іноземних мов: французької, німецької, англійської та італійської в університеті ім. Яна Казимира. У 1938/1939 н. р. до занять з англійської мови (посада лектора була вакантною), німецької (лектор – Ян Пишковський), французької (Казимир Ярецький), додалися заняття з італійської мови, які проводив доктор філософії, викладач італійської мови львівського університету Карл Галло (Program, 1938: 20). У 1939/1940 н. р. англійську

мову мав викладати Едвард Наркевич-Йодко, а інші іноземні мови викладачі, які читали свої предмети роком раніше, однак із початком активних бойових дій Другої світової війни навчання у Львівській політехніці припинилося (Program, 1939: 21).

Висновки. Початки викладання іноземної мови у Львівській політехніці сягають часів заснування Реальної школи у 1816-1817 рр., де окрім технічних дисциплін які викладали державною мовою – німецькою, запровадили вивчення, французької та італійської мов. Зі створенням у 1844 р. Цісарсько-королівської технічної академії на її Торговому відділі створили курси іноземної мови: французької та італійської, а згодом і англійської. Навчання відбувалося на першому і другому курсі академії тричі на тиждень первісно впродовж одного семестру, а згодом – двох. Оскільки академія не мала відповідних кадрів, то залучала для викладання працівників інших навчальних закладів, зокрема Львівського університету. У австро-угорський період (1816-1918) кожен викладач читав власний курс лекцій, який міг охоплювати як теоретичне й практичне вивчення мови (граматико-перекладний і прямий методи викладання), так і історію літератури, часто з виокремленим дослідженням творчості одного автора. У польський період (з 20-х рр. ХХ ст.) іноземна мова стала обов'язковим предметом на I і II курсах Львівської політехніки на напрямках: математичному, фізичному, накресної геометрії та хімічному. Студенти вивчали за вибором: англійську, італійську, німецьку, французьку, чи російську мови. На викладання іноземної мови було передбачено чотири години на тиждень: дві години лекцій та дві години практичних занять. Цей період характеризується впровадженням нових методів викладання (лінгафонний метод), а також зміною гендерної політики – залучення жінок до викладання іноземної мови у Львівській політехніці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Linguaphone. Fonotechniczna metoda nauczania języków. Warszawa: Polonia, 1928. 25 s.
2. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na półroczcie letnie roku naukowego 1873. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1873. 16 s.
3. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na rok naukowy 1876/1877. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1876. 32 s.
4. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na rok naukowy 1877/1878. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1877. 51 s.
5. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1878/1879. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1878. 67 s.
6. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1881/1882. Lwów: Nakładem C. K. Szkoły Politechnicznej, 1881. 48 s.
7. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1883/1884. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1883. 51 s.

8. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1885/1886. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1885. 66 s.
9. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1887/1888. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1887. 65 s.
10. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1893/1894. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1893. 92 s.
11. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1894/1895. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1894. 112 s.
12. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1895/1896. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1895. 101 s.
13. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1897/1898. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1897. 102 s.
14. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1902/1903. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1902. 68 s.
15. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1903/1904. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1903. 70 s.
16. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1904/1905. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1904. 68 s.
17. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1909/1910. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1909. 92 s.
18. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1911/1912. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1911. 126 s.
19. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1912/1913. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1912. 125 s.
20. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1932/33. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1932. 271 s.
21. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1933/34. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1933. 263 s.
22. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1937/38. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1937. 224 s.
23. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1938/39. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1938. 255 s.
24. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1939/40. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1939. 284 s.
25. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1921/1922. Lwów: Nakładem Politechniki, 1921. 120 s.
26. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1922/1923. Lwów: Nakładem Politechniki, 1922. 156 s.
27. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1923/1924. Lwów: Nakładem Politechniki, 1923. 169 s.
28. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1924/1925. Lwów: Nakładem Politechniki, 1924. 186 s.
29. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1926/1927. Lwów: Nakładem Politechniki, 1926. 215 s.
30. Szewalski R. Politechnika Lwowska 1844-1945. Wrocław: Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, 1993. 577 s.
31. Zajączkowski Wł. C. K. Szkoła Politechniczna we Lwowie: rys historyczny jej założenia i rozwoju, tudzież stan jej obecny. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1894. 170 s.
32. Лещук Т. Національний університет «Львівська політехніка». Історія і сучасність. Львів: Сполом, 2009. 147 с.

REFERENCES

1. Linguaphone. Fonotechniczna metoda nauczania języków [Linguaphone. Phonotechnical method of teaching languages]. Warszawa: Polonia, 1928. 25 p. [in Polish].
2. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na półrocze letnie roku naukowego 1873 [The program of I. R. of the Lviv Technical Academy for the second half of the academic year 1873]. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1873. 16 p. [in Polish].
3. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na rok naukowy 1876/1877 [The program of I. R. of the Lviv Technical Academy for the academic year 1876/1877]. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1876. 32 p. [in Polish].
4. Program C. K. Akademii Technicznej Lwowskiej na rok naukowy 1877/1878. [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1877/1878]. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1877. 51 p. [in Polish].
5. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1878/1879 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1878/1879]. Lwów: Nakładem C. K. Akademii Technicznej, 1878. 67 p. [in Polish].
6. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1881/1882 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1881/1882.] Lwów: Nakładem C. K. Szkoły Politechnicznej, 1881. 48 p. [in Polish].
7. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1883/1884 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1883/1884.] Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1883. 51 p. [in Polish].
8. Program C. K. Akademii Technicznej we Lwowie na rok naukowy 1885/1886 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1885/1886]. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1885. 66 p. [in Polish].
9. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1887/1888 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1887/1888]. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1887. 65 p. [in Polish].
10. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1893/1894 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1893/1894]. Lwów: Nakładem Funduszu C. K. Szkoły Politechnicznej, 1893. 92 p. [in Polish].

11. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1894/1895 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1894/1895] Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1894. 112 p. [in Polish].
12. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1895/1896 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1895/1896]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1895. 101 p. [in Polish].
13. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1897/1898 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1897/1898]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1897. 102 p. [in Polish].
14. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1902/1903 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1902/1903]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1902. 68 p. [in Polish].
15. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1903/1904 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1903/1904]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1903. 70 p. [in Polish].
16. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1904/1905 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1904/1905]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1904. 68 p. [in Polish].
17. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1909/1910 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1909/1910]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1909. 92 p. [in Polish].
18. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1911/1912 [The program of the I. R. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1911/1912]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1911. 126 p. [in Polish].
19. Program C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1912/1913 [The program of the C. K. Polytechnic School in Lviv for the academic year 1912/1913]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1912. 125 p. [in Polish].
20. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1932/33 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1932/33 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1932. 271 p. [in Polish].
21. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1933/34 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1933/34 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1933. 263 p. [in Polish].
22. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1937/38 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1937/38 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1937. 224 p. [in Polish].
23. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1938/39 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1938/39 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1938. 255 p. [in Polish].
24. Program Politechniki lwowskiej na rok akademicki 1939/40 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1939/40 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki Lwowskiej, 1939. 284 p. [in Polish].
25. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1921/1922 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1921/1922 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki, 1921. 120 p. [in Polish].
26. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1922/1923 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1922/1923 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki, 1922. 156 p. [in Polish].
27. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1923/1924 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1923/1924 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki, 1923. 169 p. [in Polish].
28. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1924/1925 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1924/1925 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki, 1924. 186 p. [in Polish].
29. Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1926/1927 [Program of the Lviv Polytechnic for the 1926/1927 academic year]. Lwów: Nakładem Politechniki, 1926. 215 p. [in Polish].
30. Szewalski R. Politechnika Lwowska 1844-1945 [Lviv Polytechnic 1844-1945]. Wrocław: Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, 1993. 577 p. [in Polish].
31. Zajączkowski Wł. C. K. Szkoła Politechniczna we Lwowie: rys historyczny jej założenia i rozwoju, tudzież stan jej obecny [I. R. Polytechnic School in Lviv: historical outline of its foundation and development, and its present state]. Lwów: Nakładem Szkoły Politechnicznej, 1894. 170 p. [in Polish].
32. Leshchuk T. Natsionalnyi universytet «Lvivska politehnika». Istoriia i suchasnist [Lviv Polytechnic National University. History and modernity]. Lviv: Spolom, 2009. 147 p. [in Ukrainian].